

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

 О. Б. Жильцов

04 09 20 14 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Менеджмент організації

Спеціальність 8.18010020 «Управління навчальним закладом»

Інститут суспільства

2014-2015 навчальний рік

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут лідерства та соціальних наук

Кафедра управління навчальним закладом

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
«Менеджмент організації»

спеціальність 8.000009 «Управління навчальним закладом»
освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр

за вимогами кредитно-модульної системи

Київ 2010

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**Київський університет імені Бориса Грінченка****Інститут лідерства та соціальних наук****Кафедра управління навчальним закладом**

«Погоджено»

Проректор з науково -
методичної та навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов

«Затверджено»

Вченою радою Інституту
лідерства та соціальних наук
Протокол № 11 від 15.09 2010 р.
Вчений секретар
_____ С.В. Виноградов**Робоча навчальна програма****«Менеджмент організації»**спеціальність 8.000009 «Управління навчальним закладом»
освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр

«Ухвалено»

на засіданні кафедри управління
навчальним закладом

Протокол № 1 від 01.09.2010 р.

Завідувач кафедри _____ О.М. Іваницька

УДК –
ББК –

«Менеджмент організації». Робоча навчальна програма. – К.: Видавництво Київського університету імені Бориса Грінченка, 2010. – 45 с.

Укладачі:

Черниш Анатолій Петрович,
Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри управління навчальним закладом Інституту лідерства та соціальних наук Київського університету імені Бориса Грінченка

Панченко Алла Гнатівна,
Старший викладач кафедри управління навчальним закладом Інституту лідерства та соціальних наук Київського університету імені Бориса Грінченка

Рецензент:

Іваницька Ольга Михайлівна, доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри управління навчальним закладом Інституту лідерства та соціальних наук Київського університету імені Бориса Грінченка

УДК –
ББК –

Черниш А.П., Панченко А.Г., 2010р.
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2010 р.

Зміст

Пояснювальна записка.....	5
Структура програми навчальної дисципліни.....	7
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
III. Програма	
Змістовний модуль I. Освітній менеджмент.....	9
Змістовний модуль II. Менеджмент конкурентоздатності	
НЗ.....	15
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Менеджмент організації».....	22
V. Завдання для самостійної роботи.....	23
Карта самостійної роботи	26
VI. Індивідуальна навчально – дослідна робота	27
VII. Система поточного та підсумкового контролю.....	28
VIII. Методи навчання.....	31
IX. Методичне забезпечення курсу.....	31
X. Питання до ПМК	32
XI. Рекомендована література.....	43
Основна	
Додаткова	

Пояснювальна записка

Робоча навчальна програма з дисципліни «Менеджмент організації» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою управління навчальним закладом на основі освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів відповідно до навчального плану для спеціальності 8.000009 «Управління навчальним закладом» заочної форми навчання.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (Лист №1/9-736 від 06.12.2007 р.) «Про перелік напрямків (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра».

Робочу навчальну програму укладено відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Менеджмент організації», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання його навчальних досягнень.

Вивчення дисципліни «Менеджмент організації» передбачає розв'язання низки завдань професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, а саме: управління освітніми системами, зокрема, формування умінь управляти керуючими підсистемами навчального закладу, створювати необхідні умови ефективної діяльності навчального закладу та його конкурентоспроможності. Формування умінь керівників навчальних закладів впроваджувати діяльність освітніх організацій, передові технології управління.

Мета курсу – формування професійних компетенцій керівника навчального закладу по визначенню чинників, що впливають на ефективну діяльність навчального закладу, що забезпечує можливість здобуття в ньому знань, необхідних для задоволення освітніх потреб учнів;

ознайомлення з теоретико-практичними засадами методології формування чинників конкурентоспроможності навчального закладу.

Для досягнення визначеної мети в процесі викладання курсу «Менеджмент організації» необхідно вирішити такі завдання:

– *систематизувати знання* щодо:

- сутності організації як системи НЗ, її складових керуючої та керованої підсистем
- особливостей управлінських шкіл теорії управління
- знання технологій, функцій та методів управлінської діяльності керівника НЗ
 - знання іміджології та технології конкурентоспроможності НЗ

– *сформувати вміння*:

- визначати складові елементи системи діяльності навчального закладу, елементи реалізації навчально-виховного процесу НЗ
- застосовувати в управлінні НЗ необхідні принципи та функції
- реалізовувати весь спектр методів управління
- діагностувати педагогічний процес і самодіяльність навчального закладу
- застосовувати передові педагогічні технології системи управління для забезпечення конкурентоспроможності навчального закладу

Підвищенню ефективності семінарських та практичних занять сприятиме передбачене програмою виконання самостійного творчого завдання у дистанційному форматі з актуальних проблем розвитку, становлення, реформування середньої освіти в контексті інтеграції у європейський освітній простір загалом і зокрема розвиток і удосконалення моделей, технологій системи управління НЗ та управлінської діяльності керівників НЗ.

Під час семінарських, практичних занять та індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи *студенти набувають умінь та навички:*

- аналізу та технології управління навчального закладу;
- використовувати передові технології управління;
- використовувати умінь діагностувати та передбачувати діяльність НЗ;
- методів управління персоналом;
- використовувати методи раціоналізації поведінки людини у конфлікті;
- адаптувати методи перемовин та консультації у вирішенні конфліктних ситуацій у діяльності керівника НЗ.

Кількість годин, відведених навчальним закладом на вивчення дисципліни становить 72 год., із них 4 год. лекцій, 2 год. – семінарські заняття, 2 год. – практичні заняття, 4 год. – модульний контроль, 60 год. – самостійна робота.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Менеджмент організації» завершується складанням підсумкового модульного контролю (ПМК).

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної дисципліни

Предмет: процес навчання та виховання студентів вищого навчального закладу в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні, формування компетентнісних якостей керівника навчального закладу в системі освіти.

Курс – 1	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 2 кредити Змістові модулі – 2 модулі Загальний обсяг дисципліни (години): 72 години	Шифр та назва спеціальності: 8.000009 – Управління навчальним закладом Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр	Нормативна Рік підготовки: 1 Семестр 1 Аудиторні заняття: 12 годин, з них • лекції (теоретична підготовка) – 4 години • семінарські заняття – 2 години • практичні заняття – 2 годин • модульний контроль – 4 години Самостійна робота – 60 години Форма підсумкового контролю: ПМК

II. Тематичний план навчальної дисципліни

№	Назва теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудит.	Лек.	Практ.	Сем.	Інд. роб.	Підсумк. контроль	Сам. роб.
Змістовний модуль І. Освітній менеджмент									
1	Сутність, закономірності, принципи, функції, методи управління в освітньому менеджменті	12	2	1	1			0,5	10
2	Керівник– менеджер в системі освіти.	12	2	0,5		0,5		0,5	10
3	Школа як педагогічна система і об’єкт управління.	12	2	0,5		0,5		1	10
	Разом	36	6	2	1	1		2	30
Змістовий модуль ІІ. Менеджмент конкурентоздатності НЗ									
4	Поняття конкурентноспроможності організації. Сутність та особливості конкурентних переваг.	12	2	0,5	0,5			1	10
5	Конкурентноспроможність навчального закладу	12	2	0,5		1		0,5	10
6	Створення сучасного конкурентноспроможного навчального закладу	12	2	1	0,5			0,5	10
	Разом	36	6	2	1	1		2	30
	Разом за навчальним планом	72	12	4	2	2		4	60

III. Програма

Змістовний модуль I Освітній менеджмент

Лекція 1. Сутність, закономірності, принципи, функції, методи управління в освітньому менеджменті

Тема лекції: (1 год.)

Вступ. Розкрити основні проблеми та визначення понять «управління» та «менеджмент» як загальної теорії управління. Показати різні точки зору вчених щодо проблем управління та менеджменту.

Познайомити студентів з основними існуючими теоріями управління та менеджменту. Розкрити їх наукову аргументацію та особливості відмінностей.

Показати закономірності, за якими розкривається сутність менеджменту, його функції та принципи. Розкрити, проаналізувати різні точки зору вчених на принципи та функції менеджменту. Показати особливості кожної функції, її особливості як функції діяльності в людському середовищі.

Особливо увагу при цьому слід звернути на дослідження багатьох вчених, які дослідили соціально-психологічні механізми керівництва педагогічними колективами шкіл і визначили три рівні управління і *три відповідні групи функцій: цільові, соціально-психологічні, оперативні*.

Так, за їхнім визначенням, до цільових функцій належить, по-перше, *виробнича функція*, яка підпорядкована соціальному замовленню на навчання, та виховання дітей, підготовку їх до життя і містить у собі організацію навчально-виховного процесу та створення необхідної для цього навчально-матеріальної бази; по-друге, соціально-орієнтована на інтереси педагогів: створення на роботі комфортних умов праці, сприятливого мікроклімату, який викликав би життєрадісний настрій, бажання працювати в своїй школі.

До соціально-психологічних функцій належить організація педагогічного колективу, його активізація, згуртування, вдосконалення, розвиток в ньому самоврядування.

До оперативних функцій вчений відносить планування (прийняття рішень), інструктування та контроль.

Розкриття цих трьох функцій, що відповідають трьом рівням управління надати в основу семінарського завдання та самостійної роботи студентів.

Основні поняття теми: управління, керівництво, менеджмент, освітній менеджмент, управлінські системи, принципи менеджменту, функції менеджменту.

Практичне заняття 1.

Тема: Менеджмент в освіті. Теорії, закономірності, принципи, функції (1 год.)

План заняття:

1. Дати визначення поняття «управління» та «менеджмент».
2. Визначити історичні етапи розвитку науки «управління».
3. Назвати сучасні школи «управління».
4. Визначити особливості поняття «менеджмент освіти».
5. Розкрити сутність менеджменту освіти.
6. Назвати закономірності менеджменту освіти.
7. Перерахувати і обґрунтувати принципи, на яких будуються засади діяльності освітнього менеджменту.
8. Функції менеджменту освіти.

Рекомендована література:

1. Андрушків Б.М. Основи теорії та практики управління. – Львів: Світ.
2. Будзан Б. Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи. – К.: Основи, 2001.
3. Грейсон Д.К., О'Делл К. Американський менеджмент на порозі ХХІ века / Пер. с англ. – М.: Экономика, 1991.
4. Мескон М.Х., Хедоурн Ф. Основы менеджмента/ пер. с англ. – М., 1999.
5. Потемнин М.М. Управление образованием. – М., 1998.
6. Потемнин М.М. Управление качеством образования. – М., 2000.
7. І. В. Мороз, Менеджмент і моніторинг освіти: навчально-методичний посібник. – К.: Освіта України, 2006. – 144 с.
8. Автоматизация административно-финансовой деятельности вуза /Н.В. Нечипорук, В.А. Кисиль, О.А. Пищухина, А.Г. Чухрай, Е.В. яровая. – Х.: ХАИ, 2000.

Лекція 2.

Тема лекції: Керівник– менеджер в системі освіти.
(0,5 год.).

Менеджером називається людина, яка професійно здійснює функції управління на основі сучасних наукових методів керівництва. Це професійний керівник. Його професіоналізм особливо проявляється у здатності прогнозувати розвиток організації виходячи з умов розвитку ринку, уміння управляти ресурсами, передбачати і своєчасно включати необхідні технології, що забезпечуватимуть успіх. Оскільки у всіх процесах діяльності організації задіяні люди менеджеру дуже важливо володіти мистецтвом управління людьми і відносинами між ними: згуртовувати людей навколо загальних цілей, формувати в працівників професіональні потреби і забезпечувати умови для їх задоволення. Менеджер повинен бути організатором інноваційного процесу.

В залежності від функціональних обов'язків і ролі, яку відіграють менеджери в процесі управління школою, виділяють три групи менеджерів. До першої належать директор і його заступники, до другої – належать керівники методичних об'єднань та інших творчих вчительських організацій. Вони об'єднують виробничі зусилля членів колективу на виконання певних завдань, але не мають владних повноважень. Третю групу менеджерів освіти становлять вчителі, які організовують навчально-виховний процес щодо не лише виконання навчально-виховного плану, а і задоволення освітніх потреб учня, приймають участь у розвитку учня.

2. Взаємодія особистості як неповторної індивідуальності з діяльністю керівника як об'єктивно виробленого системою управлінських функцій створює індивідуальний стиль керівництва. В менеджменті в освіті здійснюється формування індивідуального стилю керівництва, тобто такої системи взаємопов'язаних дій особистості керівника НЗ, яку він застосовує як управлінець-професіонал для досягнення мети управління через гармонізацію вимог діяльності та індивідуальних властивостей його особистості. Цією гармонізацією діяльності управління і особистісні кожний керівник, з одного боку, адаптує свою особистість до вимог діяльності, а з іншого – оволодіває, активізує способи, прийоми, засоби діяльності. Індивідуальний стиль діяльності сприяє усуненню можливої суперечності між діяльністю та особистістю.

Ефективними чинниками, що впливають на стиль керівника є такі:

- психофізіологічні та особистісні якості керівника;
- психофізіологічні та особистісні якості підлеглих;
- соціально-психологічні особливості колективу: морально-психологічний клімат, згуртованість, підготовка до праці, ціннісноорієнтаційна єдність, дисциплінованість, рівень суспільної думки;
- компетентність керівника;
- обізнаність керівника з особливостями колективу;

3. Стиль керівництва – це система методів, прийомів, засобів, які домінують в управлінській діяльності менеджера освіти, а також індивідуальної особливості їх вибору та застосування. Існують різні погляди вчених на визначення параметрів необхідних для успішної реалізації завдань менеджера освіти.

Узагальнюючи їх, можна визначити такі параметри стилю керівництва в освіті:

- особливості реалізації керівником функцій універсального управлінського циклу;
- особливості делегування повноважень підлеглим;
- ступінь надання підлеглим можливості для прояву ініціативи та індивідуального стилю діяльності;
- рівень забезпеченості підлеглих інформацією, гласність керівництва;
- ступінь об'єктивності оцінювання праці та особистості підлеглих;
- співвідношення адміністративних (директива, наказ, розпорядження, вказівка) і соціально-психологічних (власний приклад, переконання, порада, дискусія, рекомендація, навіювання) методів керівництва;
- співвідношень заохочень і покарань;
- зовнішній прояв ставлення до підлеглих;
- особливості поводження з людьми, які не є підлеглими.

Відомі загальновживані стилі керівництва такі як авторитарний, демократичний, ліберальний, змішаний. Слід визначати за цільовою ознакою, за характером контактності та іншими якостями.

Основні поняття теми: менеджер освіти, роль менеджера освіти, ознаки менеджера освіти, функціональні особливості менеджера освіти, функціональні обов'язки менеджера освіти, стилі керівництва, чинники, що впливають на стилі керівництва, параметри стилів керівництва.

Семінарське заняття 1.

Тема: Керівник– менеджер в системі освіти.

(0,5 год.).

План заняття:

1. Охарактеризувати роль та функції адміністратора в системі освіти.
2. Назвати вимоги до характерологічних особистих, професійних рис керівника
3. Визначити особливості професійної підготовки керівника-менеджера освіти
4. Визначити та охарактеризувати стилі керівництва

Рекомендована література:

1. Бегей В.М. Управління загальноосвітньою школою на демократичних засадах. - Львів, 1995

2. Боголіб Т.М. Управление школой: зкономический аспект.-М., 1990.
3. Внутришкольное управление. Вопросы теории и практики.Под. ред Т.И. Шамовой. - М., 1991
4. Кобзарь Б С. Улравленне школой продленного дня. - К., 1988.
5. Конаржевский Ю.А. Педагогический анализ учебно-воспитательного процесса и управления школой. - М., 1986.
6. Кондаков МИ. Теоретические основы школоведения. -М, 1982.
7. Москалець В.П Психологічне обґрунтування української національної школи. - К., 1994.
8. Оношків З.М. Основи школознавства - Тернопіль, 1996.
Островерхова Н.М, Даниленко ЛП. Ефективність управління

Лекція 3.

Тема лекції: Школа як педагогічна система і об'єкт управління (0,5 год.).

1. Дати загальне визначення педагогічної системи як певної цілісності, що складається із взаємопов'язаних частин, кожна з яких долучає свій внесок до характеристик цілого.

Показати два основних типи систем. Зокрема, *закрита система* має жорсткі фіксовані межі, її дії перебувають у відносній залежності від середовища, яке оточує цю систему. Вона діє за аналогією, де взаємопов'язані частини якого рухаються безперервно і точно.

2. *Відкрита система*, до якої відносяться всі загальноосвітні навчальні заклади, характеризуються взаємодією із зовнішнім середовищем. Виживання будь якого начального закладу залежить від зовнішнього світу. Тому зовнішнє середовище є важливою змінною в управлінні.

3. Функціонування педагогічної системи можливе при наявності відповідних умов. Під умовами функціонування педагогічної системи розуміють стійкі обставини, які впливають на її розвиток. Потрібно розкрити сутність цих умов і їх вплив на функціонування НЗ та системи управління школою.

4. Розкрити сутність структурних елементів педагогічного процесу як керуючої (управлінської) так і керованої (функціонально-виробничої) підсистем. Показати взаємопов'язаність структурних елементів підсистем, їх взаємозв'язок і взаємозалежність. Розкрити особливості функціонування цих підсистем їх принципи та функції.

5. На прикладі НЗ показати функціонування керуючої та керованої підсистем, їх особливості взаємодоповнення та взаємозалежність в системі ефективної взаємодії по вирішенні покладених на них завдань.

6. Показати вплив на функціонування НЗ інших керуючих систем. Розкрити їх взаємодію, взаємовідносини та взаємозалежність.

Основні поняття теми: педагогічна система, закрыта система, відкрита система, функціонування педагогічної системи, умови функціонування системи, загальні умови функціонування педагогічної системи, специфічні умови функціонування педагогічної системи, системо утворюючі фактори педагогічної системи, структурні елементи педагогічної системи, керуюча підсистема, керована підсистема, об'єкт управління, суб'єкт управління.

Семінарське заняття 2.

Тема: Навчальний заклад як об'єкт управління (0,5 год.)

План заняття:

1. Розкрити сутність поняття «система».
2. Дати визначення та пояснити значення понять «відкрита система», «закрита система».
3. Визначити сутність педагогічних систем, їх функціонування та розвиток.
4. Визначити структурні компоненти педагогічного процесу з позицій теорії управління.
5. Охарактеризувати школу як педагогічну систему.
6. Розкрити особливості управління НЗ.

Рекомендована література:

1. Бочкарьов В.И. Новая управленческая ситуация в школе. – М., 1988.
2. Внутришкольное управление: теория и опыт педагогических управленческих инноваций // Под. ред. Н.В. Горбуновой. М., 1995.
3. Зверева В.И. Организационно-педагогическая деятельность руководителя школы. М., 1997.
4. Фролов П.Т. Школа молодого директора. – М.: Просвещение, 1988.
5. Якунин В.А. Обучение как процесс управления: Психологические аспекты. – Л.: Лгу, 1988.
6. Бондарь В. И. Управленческая деятельность директора школы: дидактический аспект. – К.: Рад. шк., 1987.
7. Друкер Л.Ф. Практика менеджмента. – М.: Вильямс, 2001.
8. Кайданов Д.Л., Сунменко Е.И. Психология и коллегиальности. – М.: Мысль, 1979.
9. Ковалевский С. Научные основы административного управления. – М.: Экономика, 1979.
10. Кричевский В.Ю. Управление школьным коллективом. – Л.: Знание, 1985.
11. Кросовский Ю.Д. Если я руководитель. – М.: Моск. рабочий, 1983.
12. Фролов П.Т. Школа молодого директора. – М.: Просвещение, 1988.
9. Андриянова О.Г., Пожидаева З.А., Самоглина Н.Н. Опыт повышения качества и эффективности внутришкольного управления на основе новых информационных технологий // Информатика и образование. – 2002. - №2. – С.61-63.
10. Афанасьев В.Г. Научно-техническая революция, управления, образование. – М.: Политиздат, 1972.
11. Богей В.М. Демократизація управління загальноосвітньою школою. – Т.: Кн.-журн. вид-во «Тернопіль», 1994.
12. Лужай В.С. Філософія сучасної освіти. – К.: Магістр. 1996.
13. Наукові основи управління школою /За ред.. Г.В. Ельконінової. – Х.: ХДПУ, 1991.

14. Жилина Л.В. Програма информатизации школьного образовательного пространства // Информатика и образование. – 2002.

Змістовний модуль II.

Менеджмент конкурентоздатності НЗ

Лекція 4. Поняття конкурентноспроможності організації. Сутність та особливості конкурентних переваг.

Тема лекції: (0, 5 год.)

Основні поняття теми:

Практичне заняття 2.

Тема: Фактори конкурентоспроможності НЗ(0,5 год.)

План заняття:

Лекція 5.

Тема лекції: Конкурентноспроможність навчального закладу (0,5 год.)

Основні поняття теми:

Семінарське заняття 3.

Тема: Особливості результатів діяльності освітніх організацій(1 год.)

План заняття:

Лекція 6.

Тема лекції: Створення сучасного конкурентноспроможного навчального закладу (1 год.)

Основні поняття теми:

Практичне заняття 3.

Тема: Особливості об'єктів управління в освітніх організаціях(0,5 год.)

План заняття:

Рекомендована література, змістовний модуль I:

Основна література:

1. Бегей В.М. Управління загальноосвітньою школою на демократичних засадах. - Львів, 1995
2. Боголіб Т.М. Управление школой: эконоический аспект.-М., 1990.
3. Внутришкольное управление. Вопросы теории и практики
Под. ред Т.И. Шамоной. - М., 1991.
4. Державна національна програма „Освіта” („Україна ХХІ століття”).К, 1994.

5. Закон України „Про освіту” – К, 1996
6. Закон України „Про загальну середню освіту”. - К, 1999.
7. Конституція України. - К., 1996.
8. Кобзарь Б.С. Управління школою подовженого дня. - К., 1988.
9. Конаржевський Ю.А. Педагогічний аналіз навчально-виховного процесу і управління школою. - М., 1986.
10. Кондаков М.І. Теоретичні основи школознавства. -М, 1982.
11. Москалець В.П. Психологічне обґрунтування української національної школи. - К., 1994.
12. Оношків З.М. Основи школознавства - Тернопіль, 1996.
13. Островерхова Н.М., Даниленко Л.І. Ефективність управління загальноосвітньою школою: соціально-педагогічний аспект., - К., 1996.
14. Портнов М.І. Азбука школьного управління. - М, 1991. Пикельная В.С. теоретичні основи управління (школознавчий аспект). - М., 1990.
15. Розмова з молодим директором школи.//Вибрані твори в 5-ти томах. - К., 1976. - т.4.
16. Управление современной школой: Пособие для директора школы (Под Ред. М.М. Поташника. - М, 1992.
17. Фролов П.Г. Школа молодого директора. - М., 1988.
18. Яремчук В.Д. Національні проблеми загальноосвітньої школи України: історія і сучасність. - К., 1993.

Додаткова література:

1. Васильев Ю.В. Информационное обеспечение управления общеобразовательной школой. – Воронеж: Воронежский у-т, 1990.
2. Ващенко Л.М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону: Монографія. – К.: Видавниче об'єднання «Тирож», 2005.
3. Гаевская О.Б. Современная цивилизация и социальное управление: (орг. Аспект): Монография. – К.: МАУП, 1997.
4. Герчикова И.Н. Менеджмент: Учебник. – 3-е изд., перераб., доп. – М.: ЮНИТИ, 2003.
5. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи. Монографія. – К.: Логос, 1998.
6. Даниленко Л.І. Вступ до спеціальності «Управління навчальним закладом»: Навч.-метод. комплекс з дисципліни. – К.: Міленіум, 2003.
7. Даниленко Л.І. Інноваційний менеджмент в освіті: Навч.-метод. комплекс з дисципліни. – К.: Міленіум, 2003.
8. Дмитренко Г.А. Стратегічний менеджмент. – К.: МАУП, 1997.
9. Дракер П. Управление, нацеленое на результат: Пер. с англ.. – М.: Технолог. школа бизнеса, 1994.
10. Забродська Л.М. Інформаційні технології навчання та управління, - Луганськ: Вид-во «Шлях», 2001.

- 11.Зверева В.И. Организационно-педагогическая деятельность руководителя школы. – 2-е издание, переоб. и доп. – М.: Новая школа, 1997.
- 12.Карамушна Л.М. Психологічні основи управління в системі середньої освіти: Навч. посібник. – К.: УЗМН, 1997.
- 13.Коломінський Н.Л. Психологія педагогічного менеджменту. – К.: МАУП, 1996.
- 14.Конаржевський Ю.К. Что нужно знать директору школы о системах и системном подходе. – Челябинск: ЧГПИ им. А. Горького, 1986.
- 15.Коростилев В.А. Менеджмент, маркетинг и образование: Уч. Пос. – КНЕУ, 2003.
- 16.Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації. – К.: Грамота, 2003.
- 17.Крижко В.В., Павмотеньов Е.Я. Основы менеджмента в образовании: теория, практика, психология успешного управления. – Запорожье: Просвіта, 2000.
- 18.Кунц Г., О’Доннел Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций: Пер. с англ. / общ. ред. Д.М. Гвишмани. – М.: Прогресс, 1981. – Т 1.
- 19.Лігоцький А.О. Принципи проектування новітніх освітніх систем. Метод реном. – К.: ІЗНМ, 1994
- 20.Лизинський В.М. Диагностико-аналитические процедуры и активноигровые формы в управлении школой. – М., 1996
- 21.Маслов В.И. Система функциональных знаний директора общеобразовательной школы: Автореф. дисс. на соиск. уч. ст. д-ра пед. Наук, - К.: 1979.
- 22.Мельник В.К. Підвищення управлінської кваліфікації керівника загальноосвітнього навчального закладу в системі післядипломної педагогічної освіти: Дис. на зд. наук. ст. канд. пед. Наук зі спец. 13.00.01. – К., 2003.
- 23.маскон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: Дело, 1992.
- 24.Островерхова Н.М. Парадигми управління авторськими закладами освіти. – К.: Глобус, 1998.
- 25.Островерхова Н.М, Даниленко Л.І. Ефективність управління загальноосвітньою школою: соціально-педагогічний аспект. – К.: Школяр, 1996.
- 26.Пікельна В.С., Удод О.А. Управління школою. – Науково-методичне об’єднання педагогічних інновацій «Альфа», 1998.
- 27.Пикельна В.С. Теоретические основы управления / школоведческий аспект. – М.: Высшая школа, 1990.
- 28.Підготовка керівника середнього закладу освіти: Навч. посібник/За ред. Л. Даниленко. – К.: Міленіум, 2004.
- 29.Потомшин М.М. Оптимизация управления школой. – М.: Изд-во «Знания», 1991.

- 30.Сацков Н.Я. Методы и приемы деятельности менеджеров и бизнесменов. Институт проксеологии. – К., 1994.
- 31.Соколенко С. И. Современный мировые рынки и Украина. – К.: Демос, 1995.
- 32.Тесты и методики деловых игр для менеджеров. Сборник / А.Б. Бобровеный, И.А. Грабская. – К.: МЗУУП, 1994.
- 33.Тюріна Л.Г. Моделювання в управлінській діяльності директора школи // Директор школи. - № 36. – 2000.
- 34.Фролов В.И. Школа молодого директора. – М.: Просвещение, 1998.
- 35.Хміль Ф.І. Менеджмент. – К.: Вища школа, 1995.
- 36.Чернявський А.О. Організація управління: Навч. посібник. – К.: МАУП, 1998.

Рекомендована література, змістовний **Модуль 2**

Основна література:

Додаткова література

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Менеджмент організації»

Разом: 72 год., лекції – 4 год., практичні заняття – 2 год., семінарські заняття – 2 год., модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 60 год.

Тиждень							
Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II			
Назва модуля	Освітній менеджмент			Менеджмент конкурентноздатності			
Кількість балів за модуль	30 балів			30 балів			
Лекції	1	2	3	4	5	6	
Дати							
Теми лекцій	Сутність, закономірності, принципи, функції, методи управління в освітньому менеджменті	Керівник – менеджер в системі освіти.	Школа як педагогічна система і об’єкт управління	Поняття конкурентності проможності організації. Сутність та особливості конкурентних переваг.	Конкурентна проможність навчального закладу	Створення сучасного конкурентності проможного навчального закладу	
Теми практичних та семінарських занять	Практичне заняття 1. Менеджмент в освіті. Теорії, закономірності, принципи, функції (2 бали)	Семінарське заняття 1. Керівник– менеджер в системі освіти. (2 бал)	Семінарське заняття 2. Навчальний заклад як об’єкт управління (1 бал)	Практичне заняття 2. Фактори конкурентноспроможності НЗ (1 бал)	Семінарське заняття 3. Особливості результатів діяльності освітніх організацій (2 бали)	Практичне заняття 3. Особливості об’єктів управління в освітніх організаціях (3бали.)	
Самостійна робота	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	Табл. 6.1	
ІНДЗ	30 балів			30 балів			
Види поточного контролю	Тестування (2 бали)			Тестування (2 бали)			
Підсумковий контроль	ПМК (творча робота) (40 балів)						

V. Завдання для самостійної роботи

Змістовний модуль I

Освітній менеджмент

Тема 1. Сутність, закономірності, принципи, функції, методи управління в освітньому менеджменті (10 год.)

1. Познайомитись з основами теорії управління і місцем менеджменту освіти в ній – 2 год.
2. Ознайомитись, законспектувати основні існуючі теорії та школи управління – 3 год.
3. Охарактеризувати закономірності, на основі яких реалізується теорія управління та освітній менеджмент – 3 год.
4. Охарактеризувати функції та принципи освітнього менеджменту – 3 год.

Тема 2. Керівник– менеджер в системі освіти.
(10 год.)

1. Опрацювати положення про середній загальноосвітній навчальний заклад (гімназія, ліцей, спеціалізована школа з поглибленим вивченням певного предмету, звичайна середня загальноосвітня школа I-II ступеня). Знайти відмінності. Визначити відмінності положення про ЗНЗ та статут ЗНЗ. – 4 год.
2. Визначити роль та функціональні обов'язки керівника та його заступників ЗНЗ. – 2 год.
3. Визначити особливості знань та якості необхідні сучасному керівнику-менеджеру школи. – 4 год.

Тема 3. Школа як педагогічна система і об'єкт управління. (10 год.)

1. Ознайомитись з працями з теорії систем, охарактеризувати систему управління освітою в Україні. – 2 год.
2. Охарактеризувати школу як педагогічну систему. Визначити підсистеми школи як педагогічної системи, знайти взаємозв'язки підсистем. – 3 год.
3. Ознайомитись із Законом України «Про середню освіту», звернути увагу на положення про середні загальноосвітні заклади. Визначити їх спорідненість та відмінність. – 3 год.
4. Охарактеризувати школу як об'єкт управління. Проаналізувати управлінський вплив на школу зі сторони держави, суспільства, державних та громадських організацій. – 2 год.

Змістовий модуль II.

Менеджмент конкурентоздатності НЗ

Тема 4. Поняття конкурентноспроможності організації. Сутність та особливості конкурентних переваг. (10 год.)

Тема 5. Конкурентноспроможність навчального закладу. (10 год.)

Тема 6. Створення сучасного конкурентноспроможного навчального закладу

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і перелік виконання самостійної роботи студентами, подано у таблиці.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль до теми курсу	Академічний контроль	Бали	
Змістовний модуль I. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі			
Тема 1. Сутність, закономірності, принципи, функції, методи управління в освітньому менеджменті (10 год.)	Практичне заняття, тестування	2	
Тема 2. Керівник– менеджер в системі освіти. (10 год.)	семінарське заняття, тестування	4	
Тема 3. Школа як педагогічна система і об'єкт управління (10 год.)	семінарське заняття, тестування	2	
Самостійна робота до модуля	Виконання індивідуального завдання, підсумкове тестування	15+7	
Змістовий модуль II. Методологія вирішення конфліктних ситуацій			
Тема 4. Поняття конкурентноспроможності організації. Сутність та особливості конкурентних переваг. (10 год.)	Практичне заняття, тестування	3	
Тема 5. Конкурентноспроможність навчального закладу (10 год.)	Семінарське заняття тестування	2	
Тема 6. Створення сучасного конкурентноспроможного навчального закладу (10 год.)	Практичне заняття, тестування	3	
Самостійна робота до модуля	Виконання індивідуального завдання, підсумкове тестування	15+7	
Разом 60 год.	Разом 60 балів		

VI. Індивідуальна навчально-дослідна робота

Індивідуально навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентом ІНДЗ та перевіркою його викладачем у дистанційному форматі.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Менеджмент організації» – це вид навчально-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини або повного програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських та практичних занять і охоплює кілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види самостійних індивідуальних робіт студента, вимоги до них та критерії оцінювання

- Конспект із теми (модуля) за заданим планом – повинна бути визначена мета, завдання і висновок законспектованого матеріалу – (5 балів).
- Конспект із теми (модуля) за планом, розробленим студентом – повинна бути визначена мета, завдання, висновок і джерела інформації законспектованого матеріалу – (8 балів).
- Повідомлення із теми, рекомендованої викладачем – повинно бути оформлене у тезах, визначені завдання, висновки, джерела інформації – (10 балів).
- Повідомлення із теми, обраної студентом самостійно – повинно бути оформлене у тезах із зазначенням актуальності, мети, містити висновки та джерела інформації – (15 балів).
- Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) – викладене структуровано у формі реферату, визначена актуальність, мета, об'єкт, предмет, завдання і методи дослідження, висновки та джерела інформації – (30 балів).
- Практичне завдання: проведення діагностики вхідного та вихідного стану елементів системи діяльності навчального закладу з урахуванням корекції діяльності – (30 балів);
- Індивідуальне творче завдання «Елементи та технології конкурентоспроможності НЗ» – (30 балів).

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічне дослідження у вигляді реферату: зміст, вступ – у якому визначена актуальність та мета теми, визначені об’єкт та предмет, завдання та методи дослідження. Основна частина складається із двох розділів: історія дослідження предметної теми і дослідження студента. Кожен розділ завершується висновками, а вся робота загальними висновками. Завдання може заповнюватись ілюстрованим матеріалом, який вноситься в додатки. Хід дослідження підтверджується джерелами інформації, що вказуються у списку використаних джерел.

Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у таблицях.

Критерії оцінювання ІНДЗ у формі реферату

№	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Обґрунтування актуальності, формування мети, визначення об’єкту, предмету, завдань та методів дослідження	4 бали
2	Складання плану виконання ІНДЗ	2 бали
3	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Логічне викладення фактів, ідей, результатів дослідження. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку питання	10 балів
4	Дотримання правил реферування наукових публікацій	2 бали
5	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв’язання проблеми, визначення перспектив дослідження	10 балів
6	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (при їх наявності), список використаних джерел	2 бали
	Разом	30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ у формі реферату

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною шкалою
Високий	26-30	Відмінно
Достатній	20-25	Добре
Середній	14-19	Задовільно
Низький	Нижче 13	Незадовільно

VII. Система поточного і підсумкового контролю знань

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Менеджмент організації» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок: збільшення кількості підсумкових балів до 100 балів.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види і терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у таблицях.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ зп	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	1	1	1	1
2	Відвідування практичних (семінарських, лаб.) занять	1	2	2	2	2
3	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5				
4	Робота на практик. (семінарськ.) занятті (в т.ч. доповідь, виступ, повідомл., дискусія)	10				
5	Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)	30	1	30	1	30
6	Опрацювання фахових видань (в т.ч. першоджерел)	10				
7	Написання реферату	15				
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
9	Виконання тестового контролю, експрес-контроль	10	1	10	1	10
10	Творча робота (в т.ч. есе)	20				
	Макс. кількість балів за видами діяльності студента (МВ)			68		68

**Методика розрахунків
модульної і семестрової оцінок студента**

№ зп	Оцінка студента	Макс. оцінка	Модуль 1		Модуль 2	
1	Максимальна підсумкова модульна оцінка (ММ)			30		30
2	Фактична кількість балів студента за змістовими модулями (приклад) (ФБ)			50		55
3	Максимальна підсумкова семестрова модульна оцінка (МС)	60				
4	Залікова рейтингова оцінка (Е)	40				30
5	Підсумкова модульна оцінка студента $M = \Phi B / MB * MM$			22		24
6	Підсумкова семестрова мод. оцінка $C = \Sigma(\Phi B) / \Sigma(MB) * MC$					46
7	Підсумкова семестрова рейтингова оцінка $P = C + E$					76/C

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування, підсумкова письмове тестування, звіт, реферат.
- *Комп'ютерного контролю:* тестове опитування.
- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у систему оцінювання ECTS

Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університе ту	Оцінка за національною шкалою	
A	Відмінно – відмінний рівень знань в межах обов’язкового матеріалу	90 – 100 балів	відмінно	Зараховано
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань в межах обов’язкового матеріалу	82 – 89 балів	добре	
C	Добре – в цілому добрий рівень знань з незначною кількістю помилок	75 – 81 балів		
D	Задовільно – посередній рівень знань із значною кількістю помилок	69 – 74 балів	задовільно	
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань	60 – 68 балів		
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань з можливістю перескладання за умови самостійного опрацювання	35 – 59 балів	незадовільно	Незараховано
F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань, що вимагає повторного вивчення дисципліни	1 – 34 балів		

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульних контрольних робіт.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп’ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (Power Point – презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи, психодіагностика, ділові ігри, тренінги.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. опорні конспекти лекцій;
2. навчальні посібники;
3. робоча навчальна програма;
4. збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
5. засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
6. завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Менеджмент організації».

X. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1.

1. Із поданих визначень оберіть те, що відображає суть поняття «функція управління»:
 - ☐ множина взаємопов'язаних елементів, які діють з певною метою;
 - ☐ особливість системи управління здійснювати свою діяльність;
 - ☐ напрям управлінської діяльності направлений на забезпечення виконання цілей та завдань НЗ;
2. Чи є правильним твердження, що менеджмент є наука про стосунки між людьми?
 - ☐ Так.
 - ☐ Ні.
3. Встановіть відповідність між типами структур управління:

Лінійна структура		У межах визначених функцій створюються управлінські підрозділи
Функціональна структура		Прямий вплив на об'єкт управління, зосередження в одних руках усіх функцій управління
Цільова структура		Поряд із функціональними відділами утворюються тимчасові проектні групи для вирішення конкретних проблем
Матрична структура		Забезпечує всю повноту лінійних повноважень у рамках проекту

4. Із поданого переліку оберіть правильну відповідь:
 - ☐ Система – це певна цілісність, що складається із взаємопов'язаних частин, кожна з яких залучає свій внесок до характеристик цілого.
 - ☐ Система – це певна організація, що зайнята спільною діяльністю.
 - ☐ Система – це сукупність елементів, що впливають на організацію діяльності.
5. Встановіть правильну послідовність управлінського циклу:
 - ☐ контроль;
 - ☐ регулювання;
 - ☐ планування;
 - ☐ прийняття рішень.

6. Із поданих визначень оберіть те, що відображає суть поняття «освітній менеджмент»:

- ☐ організаційний порядок взаємодії закладів освіти;
- ☐ моніторинг якості освіти та якості діяльності НЗ;
- ☐ комплекс принципів, методів, організаційних форм та технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на підвищення його ефективності.

7. Чи є правильним твердження, що частина управління, яка характеризується впливом суб'єкта на людей, називається менеджментом:

- ☐ Так.
- ☐ Ні.

8. Встановіть відповідності між поняттями:

Макросередовище НЗ		Керуюча підсистема, навчально-виховний процес
Мікросередовище НЗ		Районний науково-методичний центр. Головне обласне (міське) управління освіти
Зовнішнє управління НЗ		Політика, економіка держави
Внутрішнє управління НЗ		Мікрорайон НЗ, батьки учнів НЗ

9. Із поданого переліку оберіть правильну відповідь. Метою управління НЗ є:

- ☐ конкретизовані розбиті по напрямках та розписані за виконавцями управлінські дії;
- ☐ це, насамперед, управління навчально-виховним процесом – науковий опис особистості учня;
- ☐ це визначальні напрями діяльності управлінської системи.

10. Встановіть логічну послідовність понять:

- ☐ завдання НЗ;
- ☐ цілі НЗ;
- ☐ мета НЗ;

- ☐ зміст управлінської діяльності НЗ.

11. Із поданих визначень оберіть те, що відображає суть поняття «сутність управління»:

- ☐ розподіл виробничих операцій;
☐ план управлінських дій;
☐ передбачення наслідків управлінських дій.

12. Чи правильним є твердження, що закономірності – це причинно-наслідкові дії?

- ☐ Так.
☐ Ні.

13. Встановіть відповідність між назвою управлінської школи та її автором:

Назва управлінської моделі (школи)		Автор управлінської моделі
Теорія «Х» - «У»		П. Блокет
Школа людських стосунків		Ф. Тейлор
Школа наукового управління		Д. Мак-Грегор
Кількісна школа		Елтоу Мейо

14. Із поданого переліку оберіть правильну відповідь:

- ☐ Принципи управління – це закони управлінської діяльності.
☐ Принципи управління – це максимально широкі за обсягом твердження, у яких фіксується предмет науки керівника.
☐ Принципи управління – це стійкі взаємозалежні зв'язки управлінської системи.

15. Чи є правильним твердження, що функції управління – це особливий вид управлінської діяльності за якими вона здійснюється?

- ☐ Так.
☐ Ні.

16. Встановіть відповідність між змістом управлінських моделей (шкіл) та їх авторами:

Зміст управлінської моделі		Автор управлінської моделі
Організація як єдиний організм		Д. Мак-Грегор
Математичні методи		А. Файоль

управління. Статистика		
Методи управління поведінкою людей		П. Блокет
Створення умов реалізації праці працівників		Елтоу Мейо

17. Із поданих визначень оберіть те, що відображає суть поняття «методи управління»:

- ☐ можливості управлінської діяльності;
- ☐ система взаємопов'язаних елементів, що забезпечують діяльність організації;
- ☐ система прийомів організацій спільної діяльності учасників освітнього процесу щодо реалізації цілей, принципів та змісту управління.

18. Чи є правильним твердження, що У. Оучі є засновником моделі менеджменту «Теорія «Z»»?

- ☐ Так.
- ☐ Ні.

19. Із поданого переліку оберіть правильну відповідь:

- ☐ Організація – це підприємство чи заклад, що здійснює свою діяльність.
- ☐ Організація – це об'єднання людей, які спільно працюють для досягнення визначених цілей.
- ☐ Організація – це системна структура, елементи якої тісно взаємопов'язані між собою.

20. Встановіть відповідність між назвами концепцій, шкіл управління та їх авторами:

Школа соціальних систем		Гарвардська школа бізнесу
Теорія поведінки людини		Фірма «Мокінсі»
Концепція «7с»		Кріс Аджиріс
Ситуаційний підхід		Честер Барнард

21. Із поданого переліку оберіть правильну відповідь:

- ☐ Патернолістська організація – це організація одностороння, що діють на демократичних засадах.

- ☐ Патернолістська організація – це організація з певною опікою її членів.
- ☐ Патернолістська організація – це жорстка замкнута система з напіввійськовою дисципліною.

22. Назвіть функції управління, які відносяться до управлінського циклу:

- ☐ планування;
- ☐ мотивація;
- ☐ контроль;
- ☐ інформація.

23. Що означає «принцип відповідностей»?

- ☐ Принцип відповідностей – це правова основа управлінської діяльності.
- ☐ Принцип відповідностей – це можливість здійснювати управлінську діяльність.
- ☐ Принцип відповідностей – це відповідність дій управлінської підсистеми меті та цілям керуючої підсистеми.

24. Встановіть відповідність між назвою управлінського методу і його змістом:

Адміністративні		Графік чергувань працівників НЗ
Вербальні		Загальноприйнята думка щодо певних дій, вчинків
Суспільного впливу		Нарада при директорі
Ілюстративно-показові		Наказ про преміювання працівників НЗ

25. Із поданого переліку оберіть правильну відповідь:

- ☐ Бюрократична організація – це організація, що перешкоджає нормативному вирішенню питань.
- ☐ Бюрократична організація – це організація, що діє строго за прийнятими правилами, інструкціями
- ☐ Бюрократична організація – це організація, що діє за своїми внутрішніми нормативними правилами.

26. Із поданих визначень оберіть те, що відображає суть поняття «організаційна культура»:

- ☐ цінності та норми поведінки, що приймаються та яких дотримуються працівники установи;
- ☐ особливий вид поведінки співробітників організації;
- ☐ спосіб ефективно вирішувати проблеми організації.

27. Встановіть відповідність між змістом управлінської моделі (школи) та її автором:

7 взаємопов'язаних елементів організації		Г.Парсонс, Р. Квін
Аналіз ситуації – вихід із неї		Бенгт Карлофф
Досягнення мети організації		Гарвардська школа бізнесу
Організаційна культура як основа		Фірма «Мокінсі»

28. Із поданого переліку оберіть правильну відповідь:

- ☐ Функціями організаційної культури є охоронна, мотивуюча, інтегруюча, регулююча, адаптивна.
- ☐ Функціями організаційної культури є владна, рольова, особистісна.

29. Із поданих визначень оберіть те, що відображає суть поняття «венчурної організації»:

- ☐ Організації, що забезпечують швидке вирішення проблем.
- ☐ Допоміжні організації, які забезпечують ефективну діяльність основних.
- ☐ Організації, що працюють в зоні ризику.

30. Що таке структура управління?

- ☐ особливий вид структури управління, який забезпечує діяльність того чи іншого типу структури управління;
- ☐ елементи управлінської системи;
- ☐ норми управлінської діяльності.

31. Назвіть основні підходи в управлінні:

- ☐ комплексний;
- ☐ ситуативний;
- ☐ системний;

- ☐ інформаційний;
- ☐ процесуальний.

32. До якої групи, рівня управління відноситься голова методичного об'єднання вчителів:

- ☐ до I групи;
- ☐ до II групи;
- ☐ до III групи;
- ☐ до IV групи.

33. Із поданих визначень оберіть те, що відображає суть поняття «стиль керівництва»:

- ☐ комплекс управлінських дій керівника;
- ☐ система методів, прийомів, засобів, які домінують в управлінській діяльності менеджера освіти;
- ☐ індивідуальні особливості управління.

34. Визначить компоненти освітнього менеджменту:

- ☐ процеси;
- ☐ новаторство;
- ☐ цілі;
- ☐ люди.

35. Із поданих визначень оберіть те, що відображає суть поняття «стейкхолдери»:

- ☐ фахівці з менеджменту ризику;
- ☐ помічники менеджерів організацій;
- ☐ люди чи група людей, що мають спільні інтереси в якій-небудь діяльності та зацікавлені в її результатах (учні, батьки, вчителі).

36. Із поданого переліку оберіть правильну відповідь:

- ☐ Керуюча підсистема – це частина системи, що здійснює контроль над діяльністю організацій.
- ☐ Керуюча підсистема – це група людей, що визначають напрямки діяльності організації.
- ☐ Керуюча підсистема – це управлінська структура, що забезпечує організації виконання її завдань.

37. Встановіть відповідність між назвою та змістом завдань, що вирішує менеджер для прийняття необхідних рішень:

Психодіагностичний компонент		Моделювання, конкретизація управлінської діяльності
Прогностичний компонент		Аналіз вихідного етапу розвитку об'єкта та суб'єкта управління
Проектувальний компонент		Визначення можливих причин та наслідків управлінської системи

38. Визначіть, які навчальні заклади відносяться до середніх загальноосвітніх навчальних закладів:

- ☐ академія;
- ☐ технікум;
- ☐ ЗНЗ;
- ☐ ПТУ;
- ☐ колегіум;
- ☐ коледж.

39. Чи є правильним твердження, що «залежність від зовнішнього середовища» є закономірністю управління:

- ☐ Так.
- ☐ Ні.

40. Визначте відповідність між видом контролю та його змісту:

Класнозагальнюючий		Перевіряється можливість здійснення навчально-виховного процесу
Тематичний		Комплексна перевірка на 3-5 років навчального предмета, системи роботи вчителя
Оглядовий		Перевірка результатів навчально-виховної діяльності певного класу
Фронтальний		Здійснюється згідно плану роботи школи

ХІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні джерела:

1. Авфьянов А. Н. Системное познание мира: Методологические проблемы. – М., 1985.
2. Амонашвили Ш. А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса. – Мн.: Университетское, 1980.
3. Ангеловски К. Учителя и инновации: Кн. для учителя: Пер. македон. – Н.: Просвещение.
4. Аникеева Н. П. Психологический климат в коллективе. – М.: Просвещение, 1989.
5. Арбат Ф. С., Коваленко Є. І та ін. Культура спілкування: Навч. метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1997.
6. Бароева О. Ю. Стратегическая деятельность директора школы. Н. Новгород: МП «Балохинская типография», 1994.
7. Белоусова Т. В. Внутришкольное управление как фактор стимулирования профессионального развития учителя. – М., 2002.
8. Беспалько В. П. Основы теории педагогических систем (Проблемы и методы психолого-педагогического обеспечения технических обучающих систем). – Воронеж, 1977.
9. Бойделл Т. Как улучшить управление организацией: Пособие для руководителя. – М., 1991.
10. Бочкарев В. И. Новая управленческая ситуация в школе. – М., 1998.
11. Вуднюк М., Френсис Д. Раскрепощенный менеджер. – М., 1991.
12. Гер Б. С. Философия образования XXI века. – М., 1998.
13. Гончарова Е. Ю. Модель школы индивидуального выбора // Завуч. – 2000. – №4.
14. Зверева В. Н. Диагностика и экспертиза педагогической деятельности аттестуемых учителей. – М., 1998.
15. Зверева В. Н. Организационно-педагогическая деятельность руководителя школы. – М., 1997.
16. Зигерт В., Ланг Л. Руководитель без конфликтов / Пер. с нем. – М., 1990.
17. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і згода. – К.: Наукова думка, 1996.
18. Конаев Б. И. Система внутришкольного управления. – М.: Тальяти, 1997.
19. Кардонская Н. Л. Принятие управленческого решения: учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 1999.
20. Кнорринг В. И. Теория, практика и искусство управления. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФА, 1999.
21. Кривошеев В. Ф. Теория и практика педагогического управления в школе. – М., 1992.
22. Коломінський Н. М. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект). – К.: МАУП, 2000.
23. Крижко В. В., Повлютенков Є. М. Менеджмент в освіті. – ДО: ІЗМН «Твій Сервіс», 1998
24. Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: Дело, 1998.
25. Основы менеджмента / В.Р. Весник. – М.: «ГНОМ-пресс» при сод. Т. Д. «Элит-2000», 1999.
26. Павлютенков Е. М., Крыжко В. В. Рабочая книга руководителя школы. Методическая работа в школе; организация и управление. – Запорожье, ЗОНУУ, 1997.

27. Рыбаков М. М. Конфликт и взаимодействие в педагогическом процессе. – М.: Просвещение, 1991.
28. Симонов В. П. Педагогический менеджмент: 50 НОУ-ХАУ в области управления образовательным процессом. Учебное пособие. – М., 1997.
29. Управление развитием школы. Под ред. М. М. Поташника и В. С. Лазарева. – М.: Новая школа, 1995.

Додаткові джерела:

1. Амосов Н. М. Разум, человек, общество, будущее. – К.: Байда, 1994.
2. Бодалев А. А. Личность и общение: Избранные труды. – М.: Педагогика, 1988.
3. Винин В. Р. Практический менеджмент персонала: Пособие по кадровой работе. – М.: Юрист, 1998.
4. Давыденко Т. М. Рефлексивное управление школой: теория и практика. – Москва–Белгород, 1995.
5. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і згода. – К.: Наукова думка, 1996.
6. Кнорринг В. И. Искусство управления: Учебник. – М.: Издательство БЕК, 1997.
7. Майоров А. Н. Проблемы информационного обеспечения управления образованием // Школьная технология. – № 3. – 1999.
8. Маслов В. И. Теория и методика организации непрерывного повышения квалификации руководителей школ: Учеб. пособие. – К.: МНОУсер 1990.
9. Николо Макиавелли. Государь. Пер. с ит. – М.: Планета, 1990.
10. Организация и методика проведения деловых совещаний: Учебное пособие / Сост. А. Г. Елисеев. – К.: МАУП, 1995.
11. Паркинсон С. Н., Рустомжи М. К. Искусство управления: Пер. с англ. – Спб.: Ленииздат, 1992.
12. Практическая психология для менеджеров. – М.: Информационно-издательский дом «Филин», 1996.
13. Симоненко В. Д. Основы менеджмента. Краткий курс лекций. – Брянск: БГПУ, 1997.
14. Смирнов Э. А. Разработка управленческих решений: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ–ДАНА, 2000.
15. Шуванов В. И. Социальная психология менеджмента. – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997.